

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 04.10.2001, sp. zn. 2 To 123/2001, ECLI:CZ:VSPH:2001:2.TO.123.2001.1

Číslo: 27/2003

Právní věta:

Obžalovaný má podle čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a § 33 odst. 1 tr. ř. právo odmítnout výpověď, je však podle § 114 odst. 2, 3 tr. ř. povinen strpět úkony potřebné pro zjištění, zda je osobou, jež se zdržovala na místě činu. Sejmutí pachové stopy za účelem jejího srovnání s pachovou stopou zajištěnou na místě činu, jež soudní praxe uznává za přípustný důkaz (srov. nález Ústavního soudu ze dne 4. 3. 1998 sp. zn. I. ÚS 394/97), takovým úkonem je. K provedení tohoto důkazu lze přistoupit i přesto, že obžalovaný s tím nesouhlasí.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 04.10.2001

Spisová značka: 2 To 123/2001

Číslo rozhodnutí: 27

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dokazování

Předpisy: čl. 37 odst. 1 předpisu č. 2/1993Sb.

§ 114 odst. 3 tr. ř.

§ 33 odst. 1 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze zrušil k odvolání obžalovaného I. V. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2001 sp. zn. 49 T 23/2000 a vrátil věc soudu prvního stupně s tím, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2001 sp. zn. 49 T 23/2000 byl obžalovaný I. V. uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák., jehož se měl dopustit tím, že dne 19. 3. 1999 v době kolem 10.00 hodin v P. vešel společně s dvěma dosud neztotožněnými spolupachateli do prodejny videokamer E., kde požádal o předvedení zboží přítomným prodávacem poškozeným V. K., který však byl při vyndávání kamery stržen na zem, k hlavě mu byla přiložena pistole, následně byl spoután ocelovými pouty, přenesen do zadní místnosti a následně byly pachateli

z prodejny odcizeny videokamery nejméně v hodnotě celkem 1 606 033,60 Kč a hotovost nejméně v částce 180 000 Kč, to vše v celkové hodnotě 1 786 033,60 Kč ke škodě majitele prodejny M. M. a ke škodě V. K. mobilní telefon v hodnotě 6296 Kč a svazek klíčů v hodnotě 63 Kč, celkem v hodnotě 6 359 Kč.

Při takto formulovaném výroku o vině uložil městský soud obžalovanému za tento trestný čin a za sbíhající se trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. b) tr. zák., pro který byl již dříve odsouzen - podle § 234 odst. 3, § 35 odst. 2 tr. zák. souhrnný trest odnětí svobody v trvání deseti let, pro jehož výkon jej podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák. zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 57 odst. 1 tr. zák. mu uložil též trest vyhoštění, a to na dobu neurčitou (§ 57 odst. 2 tr. zák.). Současně s uložením souhrnného trestu městský soud podle § 35 odst. 2 tr. zák. zrušil výrok o trestu z trestního příkazu, jímž byl obžalovaný již pravomocně odsouzen za zmíněný sbíhající se trestný čin.

Proti tomuto rozsudku podal obžalovaný včasné odvolání, jež zaměřil do výroku o vině i trestu. Odvolatel dosavadnímu řízení vytýká zejména vadné provedení prvotních úkonů, k nimž došlo krátce po činu. Poukazuje na to, že protokol o ohledání místa činu je datován 19. 3. 1999, tedy ještě téhož dne, kdy k předmětnému trestnému činu mělo dojít, ovšem s ohledáním bylo podle tohoto protokolu údajně započato 12. 1. 1999, kdy mělo být také ukončeno. Na místě činu bylo nalezeno 14 daktyloskopických stop, z nichž jedna byla shledána shodná s částí otisku ukazováku levé ruky obžalovaného. Na toho byl sice 8. 6. 1999 vydán příkaz k zatčení, ovšem naprosto zbytečně, když obžalovaný byl v této době prokazatelně v České republice ve vazbě a ve výkonu trestu odnětí svobody. Dále odvolatel poukázal na nepřesvědčivou rekonvenci, při níž svědek - poškozený V. K. ml. označil obžalovaného jen jako typově podobného jednomu z pěti mužů, jejichž fotografie mu byly předloženy. Provedené důkazy podle odvolatele sice mohou ukazovat na obžalovaného jako na podezřelého z předmětného trestného činu, ovšem pouhé podezření pro dovození závěru o vině nestačí, když tento závěr musí být opřen o naprosto spolehlivé důkazy, nepřipouštějící jinou verzi stíhaného skutku.

V petitu podaného odvolání bylo proto navrženo, aby napadený rozsudek byl podle § 258 odst. 1 písm. a), b), d) tr. ř. zrušen a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo znovu rozhodnuto tak, že obžalovaný se podle § 226 písm. c) tr. ř. zproštuje obžaloby.

Vrchní soud v Praze z podnětu podaného odvolání podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku i správnost postupu řízení, jež mu předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům:

Napadený rozsudek je vadný jak ve výrokové části, tak i v odůvodnění.

Pokud jde o výrokovou část rozsudku, podle § 120 odst. 3 tr. ř. výrok, jímž se obžalovaný uznává vinným nebo jímž se obžaloby zproštuje, musí přesně označovat trestný čin, jehož se výrok týká, a to nejen zákonným pojmenováním a uvedením příslušného zákonného ustanovení, nýbrž i uvedením místa, času a způsobu spáchání, popř. i uvedením jiných skutečností, jichž je třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným ... Z výroku napadeného rozsudku městského soudu však není zjištělné, konkrétně kolika a kterých videokamer se měl obžalovaný s dalšími dvěma spolupachateli zmocnit. Tato konkretizace skutku chybí i v odůvodnění rozsudku. U trestných činů, jejichž objektem je majetek (což je i trestný čin loupeže podle § 234 tr. zák., jehož objektem je vedle osobní svobody též majetek), je přitom přesné označení věcí, které byly hmotným předmětem útoku, naprosto nezbytné nejen z hlediska vykonatelnosti rozsudku, nýbrž i proto, aby v případě nového trestního stíhání téhož obžalovaného bylo přezkoumatelné, zda se netýká téhož útoku ohledně týchž věcí, a zda tedy toto nové trestní stíhání není nepřipustné z hlediska překážky *rei iudicatae* (věci rozsouzené) ve smyslu § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 9.

2000 sp. zn. 9 Tz 192/2000 publikovaný v č. 1/2001 Soudních rozhledů).

Náležitosti odůvodnění rozsudku jsou obsaženy v ustanovení § 125 tr. ř., podle kterého „... soud v něm stručně vyloží, které skutečnosti vzal za prokázané a o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, zejména pokud si vzájemně odporují. Z odůvodnění musí být patrné, jak se soud vypořádal s obhajobou, proč nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů a jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny a trestu...“. Odůvodnění napadeného rozsudku však těmto zákonným hlediskům nevyhovuje, když důkazy provedené v hlavním líčení jsou v něm v podstatě jen reprodukovány, nikoli zhodnoceny, takže rozsudek je ve směru zjištění skutkového stavu věci nepřezkoumatelný.

Co se týče výše způsobené škody, městský soud v napadeném rozsudku „... vycházel toliko z ceny, kterou poškozený uvedl jako nákupní cenu + DPH 22 %, nezapočítal do této částky výši zisku, který byl poškozeným uveden zcela nekonkrétně, pouze jako průměrný 22%, přičemž v přípravném řízení se nevyjádřil poškozený k otázce zisku ... „. Takto stanovená výše škody je však v rozporu s ustanovením § 89 odst. 12 tr. zák., podle kterého se při jejím stanovení zásadně vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku (v posuzovaném případě odcizené videokamery), v době a místě činu obvykle prodává. Teprve pokud nelze výši škody takto zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení v předešlý stav. Protože v posuzovaném případě dosahuje výše škody, vypočtená městským soudem jen z nákupních cen a daně z přidané hodnoty, téměř dvou miliónů Kč, nejde o jednoduchý případ, takže bude třeba, aby k jejímu stanovení byl podle § 105 odst. 1, věty první, tr. ř. přibrán znalec, z jehož posudku bude v dalším dokazování vycházeno (§ 89 odst. 1 písm. e/ tr. ř.).

Jedním z klíčových usvědčujících důkazů má být v této věci poznání obžalovaného svědkem – poškozeným V. K. ml. při rekognici provedené podle fotografií. Na přední straně alba s pěti fotografiemi, jež byly včetně fotografie obžalovaného tomuto svědkovi předloženy, je datum 14. 4. 1999, kdežto na protokolu o této rekognici je datum 2. 6. 1999. Není vyloučeno, že tato diskrepance v datech spočívá v tom, že album s fotografiemi bylo vyhotoveno 14. 4. 1999, kdežto vlastní rekognice proběhla až 2. 6. 1999. Vzhledem k tomu, že v té době ještě nebyl znám pachatel tohoto trestného činu, jenž byl na útěku, je nutno tento úkon považovat nejen za neopakovatelný (rekognice je uznávána za neopakovatelný úkon, neboť její opakování je důkazně prakticky bezcenné – srov. č. 59/1990 Sb. rozh. tr.), ale ve smyslu § 160 odst. 4, věty první, tr. ř. i za úkon neodkladný, tedy za úkon, který lze podle § 160 odst. 3 tr. ř. provést před zahájením trestního stíhání, resp. před sdělením obvinění (§ 160 odst. 1, věta druhá, tr. ř.). Aby však bylo možno tento úkon považovat za vyšetřovací úkon, tj. za důkaz použitelný před soudem, bylo třeba, aby jej provedl příslušný orgán činný v trestním řízení, tedy vyšetřovatel, jenž podle úředních záznamů a protokolu o ohledání místa činu již 19. 3. 1999 převzal od policejních orgánů další trestní řízení ve věci. V této souvislosti je třeba připomenout, že podle již vzpomenutého § 160 odst. 3 tr. ř. může policejní orgán provést neodkladný nebo neopakovatelný úkon, jen pokud nelze dosáhnout, aby jej provedl příslušný orgán, v posuzovaném případě tedy vyšetřovatel, jenž byl v uvedené době v této věci již činný, a který podle ustanovení § 158 odst. 1 tr. ř. provádí úkony před zahájením trestního stíhání u všech trestných činů spojených s trestem odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje tři roky. V posuzované věci šlo od počátku evidentně o trestný čin loupeže podle § 234 tr. zák., tj. o trestný čin, který i ve své základní skutkové podstatě spadá do této kategorie deliktů.

V dosud účinném trestním řádu je rekognice upravena jako součást výslechu obžalovaného (§ 93 odst. 2 tr. ř.), resp. svědka (§ 103 tr. ř.). Podle těchto ustanovení poznávající osoba musí ztotožňovaný objekt vždy nejdříve popsat a teprve poté jej může, mezi zpravidla několika přivzatými objekty, ztotožnit. V posuzované věci však poškozený V. K. ml. před rekognicí jako svědek vyslechnut nebyl, když tento jeho výslech byl proveden až 24. 8. 2000.

Konečně z protokolu o rekognici z 2. 6. 1999 je patrné, že poškozený V. K. ml. při ní pouze uvedl, že osoba vyobrazená na fotografii č. 5 (obžalovaný I. V.) „typově odpovídá jednomu z pachatelů. Uvedeného jsem neměl možnost si prohlédnout.“

Ze všech těchto důvodů proto tuto rekognici lze považovat jen za operativně pátrací úkon podle zák. č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ne za přípustný důkaz, který by mohl být použit v tomto trestním řízení a stát se předmětem hodnocení (§ 89 odst. 2 tr. ř.). Tímto právním názorem odvolacího soudu na povahu tohoto důkazu (jeho přípustnost) bude soud prvního stupně v dalším řízení podle § 264 odst. 1 tr. ř. vázán.

Z výpovědi obžalovaného učiněné před vyšetřovatelem dne 20. 7. 2000 vyplývá, že obžalovaný poté, co odmítl vypovídat, odmítl se podrobit i odběru pachové stopy, která by byla srovnána s pachovou stopou zajištěnou na místě činu. Jak je ze spisu zřejmé, vyšetřovatel tento postoj obžalovaného akceptoval, takže pachová stopa zajištěná na místě činu nebyla srovnána s pachovou stopou odebranou obžalovanému. Jiné stanovisko k provedení a posuzování tohoto důkazu nezaujal ani státní zástupce, ani soud prvního stupně. Tyto orgány činné v trestním řízení však přehlédly, že zatímco obžalovaný má podle čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a § 33 odst. 1 tr. ř. právo odmítnout výpověď, je podle § 114 odst. 2, 3 tr. ř. povinen strpět úkony potřebné pro zjištění, zda je osobou, která se zdržovala na místě činu. Sejmutí pachové stopy za účelem jejího srovnání s pachovou stopou zajištěnou na místě činu, jež je soudní praxí uznáváno za přípustný důkaz (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 4. 3. 1998 sp. zn. [I. ÚS 394/97](#), in Ústavní soud: Sbírka nálezů a usnesení 10, roč. 1998, díl I.), takovým úkonem nesporně je. K provedení tohoto úkonu mělo být proto přistoupeno i přesto, že obžalovaný I. V. se mu neoprávněně odmítl podrobit.

Pokud je proto předmětná pachová stopa zajištěná na místě činu ještě k dispozici, bude třeba tento úkon zákonným způsobem provést dodatečně a na jeho základě provést též její identifikaci (tzv. odorologickou expertizu). I když její výsledek „může být jen nepřímým důkazem, může jít současně o důkaz, jenž nikoli zanedbatelnou měrou přispěje ke zjištění skutkového stavu věci“ (§ 2 odst. 5 tr. ř.).

Dalším nedostatkem, na který je v podaném odvolání důvodně poukázáno, jsou rozporné údaje obsažené v protokolu o ohledání místa činu. Tento protokol měl být sepsán 19. 3. 1999, tedy ještě téhož dne, kdy k posuzovanému trestnému činu došlo, takže údaj, že s ohledáním bylo započato 12. 1. 1999 v 11.00 hod. a ukončeno bylo 12. 1. 1999 ve 13.00 hod., evidentně neodpovídá skutečnosti. Není samozřejmě vyloučeno, že jde o písařskou chybu či jinou zřejmou nesprávnost, kterou v takovém případě bude třeba odstranit způsobem předpokládaným v ustanovení § 57 odst. 2 tr. ř. (Oprava protokolu) a patrně i vysvětlením podaným v rámci svědeckého výslechu vyšetřovatele, jenž tento protokol sepsal.

Obžalovaný I. V. byl napadeným rozsudkem uznán vinným trestným činem loupeže podle 3. odstavce § 234 tr. zák., neboť v době rozhodování městského soudu jím zjištěná škoda přesahovala 1 000 000 Kč a podle § 89 odst. 11 tr. zák. a nařízení vlády ČSFR č. 464/1991 Sb. byla škodou velkého rozsahu, jakožto zákonného znaku pro použití této vyšší trestní sazby. V současné době je však již platná a od 1. 1. 2002 bude i účinná novela trestního zákona č. 265/2001 Sb., podle které „škodou velkého rozsahu se rozumí škoda dosahující nejméně částky 5 000 000 Kč“ (§ 89 odst. 11 cit. novely trestního zákona). Pokud tedy bude městský soud nové řízení v této věci podle § 264 odst. 1 tr. ř. konat již v době účinnosti této novely, bude jednoznačně aplikovat retroaktivní ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestních zákonů a užije zmíněného pozdějšího zákona, který je pro obžalovaného příznivější. Pokud bude ve věci rozhodovat ještě za účinnosti stávajícího trestního zákona, přihlédne k této zásadní zákonné změně v rámci ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. o materiální podmínce pro použití vyšší trestní sazby.

Z toho, co bylo až dosud uvedeno, je tedy zřejmé, že řízení provedené před soudem prvního stupně,

skutkové zjištění, jež v něm bylo učiněno, i napadený rozsudek, který byl vydán na jeho podkladě, trpí nedostatky, které mají charakter vad předpokládaných v ustanovení v § 258 odst. 1 písm. a), b), c) tr. ř. Vrchnímu soudu proto nezbylo, než z podnětu odvolání obžalovaného napadený rozsudek městského soudu podle výše uvedených ustanovení trestního řádu zrušit a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátit soudu prvního stupně, aby ji v potřebném rozsahu projednal a rozhodl. V novém řízení bude soud prvního stupně podle § 264 odst. 1 tr. ř. nejen vázán právními názory, které vyslovil odvolací soud v tomto svém kasačním rozhodnutí, ale provede též úkony a doplnění, jejichž provedení odvolací soud nařídil.